

**Міністерство освіти і науки України
Навчально-методичний кабінет професійно-технічної освіти
у Київській області**

**Методичні рекомендації
«Реалізація інклюзивної освіти та перспективи її розвитку в
професійній освіті»**

Розглянуто та затверджено
Навчально-методичною радою
при НМК ПТО у Київській області
протокол № 2 від . 06. 2021 року

Методичні рекомендації «Реалізація інклюзивної освіти та перспективи її розвитку в професійній освіті»

У сучасному світі люди з інвалідністю мають отримувати доступ до якісної освіти і гарного заробітку. І професійна освіта здатна відповісти на обидва ці запити.

На виконання Указу Президента України від 3 грудня 2020 року №533/2020 «Про забезпечення створення безбар'єрного простору в Україні» та за ініціативи Першої леді Олени Зеленської розроблено План заходів на 2021-2022 роки з реалізації Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні.

Відповідно до наказу МОН України від 06.05.2021 р. № 509 «Про затвердження Методичних рекомендацій з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» розроблено методичні рекомендації з метою надання допомоги керівникам та іншим педагогічним працівникам закладів професійної (професійно-технічної) освіти у створенні та функціонуванні внутрішньої системи забезпечення якості освіти та проведенні самооцінювання освітніх і управлінських процесів.

У цих Рекомендаціях під внутрішньою системою забезпечення якості освіти розуміється сукупність умов, процедур і заходів у закладі П(ПТ)О, що забезпечують ефективність освітніх і управлінських процесів, які безпосередньо впливають на якість результатів освітнього процесу, формування ключових і професійних компетентностей здобувачів освіти, сприяють всебічному розвитку їх особистості.

Під час розроблення Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти **рекомендуємо** враховувати створення в закладі освіти інклюзивного освітнього середовища, універсального дизайну та розумного пристосування – **формування інклюзивного, розвивального та мотивуючого до навчання освітнього простору** (у разі потреби):

1. Приміщення та територія закладу освіти облаштовуються з урахуванням принципів універсального дизайну та/або розумного пристосування.

1.1. У закладі освіти забезпечується архітектурна доступність території та будівель.

1.2. У закладі освіти приміщення (санвузли, їдальня, облаштування коридорів, навчальних кабінетів, майстерень, лабораторій тощо) і територія (доріжки, ігрові та спортивні майданчики, полігони тощо) адаптовані до використання всіма учасниками освітнього процесу.

1.3. У закладі освіти наявні та використовуються ресурсна кімната, медіатека, дидактичні засоби для осіб з особливими освітніми потребами (за наявності здобувачів освіти з особливими освітніми потребами).

2. У закладі освіти застосовуються методики та технології роботи зі здобувачами освіти з особливими освітніми потребами (у разі потреби).

2.1. Заклад освіти забезпечений фахівцями для реалізації інклюзивного навчання (у разі потреби).

2.2. У закладі освіти забезпечується корекційна спрямованість освітнього процесу.

2.3. Педагогічні працівники застосовують форми, методи, прийоми роботи зі здобувачами освіти з особливими освітніми потребами.

2.4. У закладі освіти налагоджено співпрацю педагогічних працівників з питань навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами (створення команди психолого-педагогічного супроводу, розроблення індивідуальної програми розвитку тощо).

3. Заклад освіти взаємодіє з батьками (особами, які їх замінюють) здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, фахівцями інклюзивно-ресурсного центру, залучає їх до необхідної підтримки здобувачів освіти під час здобуття освіти (за наявності здобувачів освіти з особливими освітніми потребами).

3.1. У закладі освіти індивідуальні програми розвитку розроблено за участі

батьків (осіб, які їх замінюють) та створені умови для залучення асистента здобувача освіти в освітній процес.

3.2. Заклад освіти співпрацює з інклюзивно-ресурсним центром щодо психолого-педагогічного супроводу здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

4. Освітнє середовище мотивує здобувачів освіти до оволодіння загальнопрофесійними, ключовими, професійними компетентностями та наскрізними вміннями, ведення здорового способу життя.

4.1. У закладі освіти формуються навички здорового способу життя (харчування, гігієна, фізична активність тощо) та екологічно доцільної поведінки у здобувачів освіти.

4.2. Простір закладу освіти, обладнання, засоби навчання сприяють формуванню загальнопрофесійних, ключових, професійних компетентностей та наскрізних умінь здобувачів освіти.

4.3. Заклад освіти виконує технологічні вимоги щодо матеріально-технічного забезпечення освітньої діяльності.

4.4. Заклад освіти виконує технологічні вимоги щодо навчально-методичного забезпечення освітньої діяльності.

5. У закладі освіти створено простір інформаційної взаємодії та соціально-культурної комунікації учасників освітнього процесу (бібліотека/інформаційно-ресурсний центр тощо).

5.1. У закладі освіти наявний доступ до інформаційних ресурсів.

5.2. Простір і ресурси бібліотеки/інформаційно-ресурсного центру використовуються для індивідуальної, групової, проєктної та іншої роботи у

рамках освітнього процесу, різних форм комунікації учасників освітнього процесу.

5.3. Ресурси бібліотеки/інформаційно-ресурсного центру використовуються для формування інформаційно-комунікаційної компетентності здобувачів освіти.

5.4. Заклад освіти виконує технологічні вимоги щодо інформаційного забезпечення освітньої діяльності.

6. Заклад освіти планує та реалізує заходи щодо залучення здобувачів освіти та педагогічних працівників до позаурочної діяльності.

6.1. Частина здобувачів освіти, які залучені до участі у гуртках, секціях, що діють у закладі освіти.

6.2. Частина здобувачів освіти, які залучені до участі у гуртках, секціях, що діють поза межами закладу освіти.

6.3. Частина педагогічних працівників, які залучені до позаурочної організаційної та виховної роботи серед здобувачів освіти.

6.4. Частина здобувачів освіти, які залучаються до участі у конкурсах, змаганнях, олімпіадах тощо.

- У закладі освіти облаштовані місця відпочинку для учасників освітнього процесу, у тому числі для осіб з інвалідністю, особливими освітніми потребами.

- Будівля та приміщення гуртожитку відповідають вимогам архітектурної доступності та обладнані пристосуваннями для проживання осіб з інвалідністю.

- Педагогічні працівники забезпечують власний професійний розвиток і підвищення кваліфікації, у тому числі щодо методик роботи зі здобувачами освіти з особливими освітніми потребами.

У 2019 році стартувала масштабна реформа професійної (професійно-технічної) освіти. Результатом цих змін мають стати комфортні умови для навчання учнів, стимули для ефективної роботи педагогів та інструменти, які дозволяють бізнесу впливати на політику підготовки кадрів у регіоні.

Діти з особливими освітніми потребами отримують більше можливостей для навчання у ЗП(ПТ)О. Уряд визначив 10 липня 2019 року відповідні порядки – як організувати інклюзивне навчання в закладах професійної освіти.

Організовуючи інклюзивне навчання потрібно зосередитися на 3 речах:

- створенні відповідного освітнього середовища,
- залученні кваліфікованих викладачів,
- відборі учнів, які мають достатньо мотивації, щоб опанувати професію.

Для відкриття інклюзивної групи у закладі П(ПТ)О особі з особливими освітніми потребами або її батькам потрібно звернутися до закладу із відповідною заявою. До неї треба додати документи, що

підтверджують наявність ООП (**висновок ІРЦ, індивідуальна програма реабілітації особи з інвалідністю**).

На підставі цього керівник закладу повинен створити інклюзивну групу. Він також утворює команду психолого-педагогічного супроводу. До них входять педагогічні працівники, адміністрація закладу, асистент майстра виробничого навчання, інші фахівці (за потреби).

Для кожного учня ця команда розробляє індивідуальний навчальний план із залученням батьків.

Команда психолого-педагогічного супроводу є важливою частиною якісного інклюзивного навчання у закладі освіти. Адже саме вона розробляє індивідуальну програму розвитку учня, здійснює моніторинг її виконання, вносить зміни, створює умови для інтеграції дітей з особливими освітніми потребами в освітнє середовище та допомагає викладачам організувати інклюзивне навчання.

Важливо, що в разі утворення інклюзивної групи керівник чи засновник закладу має виділити кошти на:

- приведення території, будівель і приміщень відповідно до вимог державних будівельних норм щодо інклюзивності;
- необхідні навчально-методичні матеріали;
- сучасні засоби навчання тощо.

Законодавча база

- *Конвенція про права людини*
- *Конституція України*
- *Закон України «Про охорону дитинства»*
- *Закон України «Про освіту» ст. 6*
- *Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту»*
- *План заходів щодо створення безперешкодного життєвого середовища для дітей та осіб з обмеженими фізичними можливостями на 2009-2015 рік «Безбар'єрна Україна»*
- *План дій щодо інклюзивного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах на 2009-2012 роки*

Концепція інклюзивної освіти

Усі діти є цінними та активними членами суспільства. Дітей більше не розділяють на здорових та інвалідів, а розглядають як окремих особистостей, кожній із яких притаманні свої особливості.

Мета інклюзивної освіти в ЗП(ПТ)О

Створення сприятливого середовища для навчання учнів з особливими потребами

Завдання

- *Сприяти інтеграції в суспільство учнів з особливими потребами.*
- *Допомогти учням з особливими потребами виявити в собі професійно значимі якості та здібності, за допомогою яких він (учень) міг би максимально самореалізуватися.*
- *Спрямувати учнів на самопізнання та власну життєву активність.*

Прийшовши до ЗП(ПТ)О, учні потрапляють в абсолютно нові для них умови навчання. Деякі з них приїхали з інших місцевостей та поселилися в гуртожитку, а це ще й нові умови проживання, окремо від сім'ї та батьків. При цьому може виникнути ряд проблем, пов'язаних з процесом адаптації в нових умовах, до нового колективу, до викладачів, майстрів і т.д.

Завдання психологічної служби закладу освіти допомогти учням адаптуватися в нових для них умовах.

Навчально-методичний кабінет професійно-технічної освіти у Київській області відповідно до листів МОН України від 26.06.2019 № 1/9-409 «Методичні рекомендації щодо організації інклюзивного навчання в закладах освіти», від 05.08.2019 № 1/9-498 «Методичні рекомендації щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами в закладах освіти в 2019/2020 н.р.» розробив «Методичні рекомендації з метою реалізації інклюзивної освіти та перспектив її розвитку в професійній освіті».

Національною радою реформ визнано інклюзивне навчання одним із пріоритетів розвитку держави, що є одним із основних чинників реформування системи інституційного догляду та виховання дітей в Україні.

У 2018 році Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг» від 6 вересня 2018 року (№ 2541-VIII) внесено зміни до закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту», зокрема щодо організації інклюзивного навчання у закладах освіти.

Необхідними умовами якісного інклюзивного навчання є:

- визначення особливих освітніх потреб дитини;
- підвищення кваліфікації педагогічних працівників;
- створення інклюзивного освітнього простору;
- надання освітніх, психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг;
- забезпечення учнів спеціальними засобами корекції психофізичного розвитку;
- здійснення психолого-педагогічного супроводу дитини протягом усього періоду навчання із обов'язковим залученням батьків до освітнього процесу.

Визначення особливих освітніх потреб дитини та умов для організації інклюзивного навчання здійснюється практичними психологами та вчителями-дефектологами інклюзивно-ресурсних центрів за наслідками проведеної **комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини** (пункти 11-37 Положення про інклюзивно-ресурсний центр, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 липня 2018 року № 545 (із змінами).

Комплексна оцінка може проводитися за ініціативою батьків дитини або рекомендацією педагогічних працівників закладу освіти на підставі заяви батьків. Така оцінка не може проводитись примусово.

Висновок про комплексну оцінку має рекомендаційний характер і не є підставою для скерування органом управління освітою дитини з особливими освітніми потребами до певного закладу освіти.

Організація інклюзивного навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти у 2021/2022 навчальному році здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 636 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти».

Згідно з абзацом 3 статті 14 Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» прийом до закладів професійної (професійно-технічної) освіти осіб з особливими освітніми потребами, яким не протипоказане навчання за обраним напрямом (спеціальністю), у разі складання вступних іспитів здійснюється поза конкурсом.

Відповідно до **Порядку організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, керівник закладу професійної (професійно-технічної) освіти** для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, що були прийняті на навчання, **на підставі письмового звернення їх або одного з їх батьків** (чи іншого законного представника), а також **висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини** (за наявності), що надається ІРЦ (за умови здобуття загальної середньої освіти), **індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю** (за наявності), **утворює інклюзивну групу**.

Звертаємо увагу, що гранична чисельність здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в одній групі визначається на місцях з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких здобувачів освіти, спеціальності, пристосованості аудиторій.

З метою організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, у межах існуючої штатної чисельності створюється команда психолого-педагогічного супроводу. Функції команди супроводу у закладі визначені в пункті 9 Порядку організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Організація інклюзивного навчання для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, які одночасно з набуттям кваліфікацій професійної (професійно-технічної) освіти здобувають загальну середню освіту, здійснюється згідно з Порядком організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 р. № 872 (Офіційний вісник України, 2011 р., № 62, ст. 2475).

Слід зазначити, що відповідно до статті 103³ Бюджетного кодексу України, положення якої розширюють напрями використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, у 2019 р. постановою Кабінету Міністрів України від 27.02.2019 № 129 «Деякі питання використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної

підтримки особам з особливими освітніми потребами у 2019 році» за рахунок державної субвенції здійснюється придбання спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку для осіб з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту в спеціальних групах закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Директоратом інклюзивної та позашкільної освіти розроблено універсальний Типовий перелік спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних та спеціальних класах (групах) закладів освіти (далі – Типовий перелік).

На сьогодні Типовий перелік направлено в Міністерство юстиції України для проведення правової експертизи та державної реєстрації.

До прийняття зазначеного проекту акта **рекомендуємо** при визначенні спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку, що дають змогу опанувати навчальну програму, для осіб з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту **в спеціальних групах закладів професійної (професійно-технічної) освіти**, користуватись Типовим переліком спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних та спеціальних класах закладів загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 23.04.2018 № 414).

Детально щодо розподілу та використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами ви можете ознайомитись у листі Міністерства освіти і науки України від 05.03.2019 № 1/9-110.

Умови оплати праці педагогічних працівників, у тому числі закладів професійної (професійно-технічної) освіти, визначаються згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 26.09.2005 № 557 «Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ» (зі змінами), розробленими на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 30.08.2002 № 1298 «Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери» (зі змінами), та інструкцією про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 15.04.1993 р. № 102 (зі змінами).

У **закладах** дошкільної, загальної середньої, позашкільної, **професійної (професійно-технічної)** та вищої **освіти** відповідно до [постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1096» від 14.02.2018 р. № 72](#) вчителям та іншим **педагогічним працівникам**, які працюють з учнями (вихованцями) в інклюзивних класах та групах, здійснюється також доплата у **граничному розмірі 20%**. Установлено, що зазначена доплата

встановлюється педагогічним працівникам та помічникам вихователів тільки за години роботи у цих класах (групах).

Важливим аспектом створення інклюзивного освітнього середовища в рамках Концепції «Нова українська школа» є **забезпечення умов архітектурної доступності закладів освіти з урахуванням принципів універсального дизайну та розумного пристосування.**

Відповідно до пункту 2 статті 25 Закону України «Про освіту», засновник закладу освіти або уповноважена ним особа забезпечує створення у закладі освіти інклюзивного освітнього середовища, універсального дизайну та розумного пристосування.

Звертаємо увагу, що в Україні діють нові державні будівельні норми: ДБН В.2.2-3:2018 «Будинки і споруди. Заклади освіти», ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд». Ці норми є обов'язковими до виконання під час проєктування та будівництва нових та реконструкції існуючих будівель, споруд і приміщень закладів освіти.

Дотримання вимог архітектурної доступності дозволить створити безбар'єрне і безпечне для всіх учасників освітнього процесу середовище, забезпечуючи право дітей з особливими потребами на навчання та гармонійний розвиток в освітньому просторі.

Детальніша інформація про забезпечення доступності закладів освіти для осіб з особливими освітніми потребами надана у листі Міністерства освіти і науки України від 05.04.2019 № 1/9-223.

Навчально-методичний кабінет професійно-технічної освіти у Київській області при організації інклюзивного навчання для осіб з особливими освітніми потребами у закладах професійної (професійно-технічної) освіти рекомендує перелік нових нормативних документів та методичних ресурсів:

- Указ Президента України від 3 грудня 2020 року № 533/2020 «Про забезпечення створення безбар'єрного простору в Україні» та План заходів на 2021-2022 роки з реалізації Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні.

- Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.05.2021 р. № 509 «Про затвердження Методичних рекомендацій з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах професійної (професійно-технічної) освіти».

- «Як організувати якісну роботу команди психолого-педагогічного супроводу: поради для керівника закладу освіти». Забезпечити інклюзивний освітній простір — одне з завдань розбудови якісної школи, визначених у рекомендаціях «Абетка для директора». Державна служба якості освіти пропонує керівникам закладів освіти поради, як організувати якісну роботу команди психолого-педагогічного супроводу.

[Інклюзивна освіта](#) [Якісна школа](#) 14 Вересня 2021 року

[https://l.facebook.com/l.php?u=https%3A%2F%2Fbit.ly%2F3lqRqtO%3Ffbclid%3DlWAr21slN4vR5M4NJFeWbgGUwtequr7qYU_yUgwePb_CwHYKEA7w2Mz7p9YTI&h=AT02jI55560Py6_4JYiqrLRdzl4yU4Cuzp4QGBChcDkpKcHEYA8IRITc7OyUSKJuNuH9HnZsTRanpLwqpQms2UTVp4L3Gm_k8hnbH62neqEA1gznbN65E3fyJOeEW3Q2qvhY&_tn_=-UK-R&c\[0\]=AT1Hc0EHTTweKRI7t3J2OcgKRL5rkdZB1MiqRXpoUdvp5RvuDJwYNQmt8mGg738qE0pOscTgb-od1QL5RPuof9TsVOFqrUXFHht9fr4a_9nLEV9SBYw6aQrrIAqVUtXoDiyp8wGEFvsFxFxVWxn8Q4ijeuiAfz9824G5MBjWJ_-Gu5Jswe9eGqLCeEmSnqQBlgJijo9Mztr6rJnMKc-5ZdJ9D1GkOGsATdoC6_Y6oBlSR0R72bP5](https://l.facebook.com/l.php?u=https%3A%2F%2Fbit.ly%2F3lqRqtO%3Ffbclid%3DlWAr21slN4vR5M4NJFeWbgGUwtequr7qYU_yUgwePb_CwHYKEA7w2Mz7p9YTI&h=AT02jI55560Py6_4JYiqrLRdzl4yU4Cuzp4QGBChcDkpKcHEYA8IRITc7OyUSKJuNuH9HnZsTRanpLwqpQms2UTVp4L3Gm_k8hnbH62neqEA1gznbN65E3fyJOeEW3Q2qvhY&_tn_=-UK-R&c[0]=AT1Hc0EHTTweKRI7t3J2OcgKRL5rkdZB1MiqRXpoUdvp5RvuDJwYNQmt8mGg738qE0pOscTgb-od1QL5RPuof9TsVOFqrUXFHht9fr4a_9nLEV9SBYw6aQrrIAqVUtXoDiyp8wGEFvsFxFxVWxn8Q4ijeuiAfz9824G5MBjWJ_-Gu5Jswe9eGqLCeEmSnqQBlgJijo9Mztr6rJnMKc-5ZdJ9D1GkOGsATdoC6_Y6oBlSR0R72bP5)
[Share on Twitter](#)[Share on LinkedIn](#)

- Лист МОН України від 05.04.2019 № 1/9-223 «Щодо забезпечення доступності закладів освіти для осіб з особливими освітніми потребами»
https://osvitaboguslav.at.ua/novyny/2019/1084_vkh_1_9-223.pdf ;

- Лист МОН України від 26.06.2019 № 1/9-409 «Щодо організації інклюзивного навчання у закладах освіти у 2019/2020 н.р.»
<https://base.kristti.com.ua/?cat=4> ;

- Додаток до листа МОН України від 26.06.2019 № 1/9-409 «Методичні рекомендації щодо організації інклюзивного навчання в закладах освіти».

- Лист МОН України від 27.06.2019 № 1/9-414 «Деякі питання щодо створення у 2019/2020 н.р. безпечного освітнього середовища, формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок»

<https://imzo.gov.ua/2019/07/02/lyst-mon-vid-27-06-2019-1-9-414-deiaki-pytannia-shchodo-stvorennia-u-2019-2020-n-r-bezpechnoho-osvitn-oho-seredovishcha-formuvannia-v-ditey-ta-uchnivs-koi-molodi-tsinnisnykh-zhyttievnykh-navychok/> ;

- Лист МОН України від 18.07.2019 № 1/9-462 «Про пріоритетні напрями роботи психологічної служби у системі освіти на 2019/2020 навчальний рік»

<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-prioritetni-napryami-roboti-psiologichnoyi-sluzhbi-u-sistemi-osviti-na-20192020-navchalnomu-roci> ;

- Лист МОН України від 05.08.19 року № 1/9-498 «Методичні рекомендації щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами в закладах освіти в 2019/2020 н.р.»

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/2019/08/07/rekomendatsiiororganizatsiya-navchannyaoop.pdf> ,
<https://mon.gov.ua/ua/osvita/inklyuzivne-navchannya/dlya-fahivciv/metodiki-inkluzia> ;

- Постанова Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 636 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти»

<https://xn--80aagahqwyibe8an.com/kabineta-ministriv-postanovi/postanova-vid-lipnya-2019-636-pro376046.html> ,
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/636-2019-%D0%BF>.

Психолого-педагогічний супровід учнів з особливими потребами в закладі освіти

Учасники психолого-педагогічного супроводу:

- Учні з особливими потребами.
- Психологічна служба ЗП(ПТ)О.
- Педагогічний склад ЗП(ПТ)О.
- Медична служба.
- Керівники гуртків та спортивних секцій.
- Класні керівники.

Очікувані результати:

- Професійне самовизначення учнів з особливими потребами.
- Професійна компетенція та зацікавленість педагогічних працівників у збереженні та зміцненні здоров'я учнів з особливими потребами.
 - Включення учня з особливими потребами в активне громадське життя закладу освіти.
 - Створення системи психолого-педагогічного супроводу учнів з особливими потребами.
 - Створення сприятливого середовища для навчання учнів з особливими потребами.
 - Підвищення функціональних можливостей організму учнів з особливими потребами.

План реалізації психолого-педагогічного супроводу учнів з особливими потребами у ЗП(ПТ)О

Організація медичного супроводу у ЗП(ПТ)О

1. Лікувально-профілактична робота:

- Паспортизація ЗП(ПТ)О та моніторинг здоров'я учнів
- Поглиблений медичний огляд учнів
- Складання оздоровчо-лікувальних програм
- Моніторинг стану здоров'я та фізичного розвитку учнів
- Патронаж учнів з особливими потребами
- Наявність аптечок у навчальних аудиторіях, майстернях та гуртожитку

2. Проведення санітарно-гігієнічної освіти у ЗП(ПТ)О:

- Робота «Школи збереження та зміцнення здоров'я»
- Проведення декад здоров'я
- Випуск інформаційно-медичних бюлетенів
- Зустрічі з медичними працівниками

Організація роботи щодо проведення психологічного супроводу в ЗП(ПТ)О:

1. Вивчення контингенту учнів
2. Виявлення та знайомство з учнями з особливими потребами
3. Створення індивідуальних програм супроводу учнів з особливими потребами

4. Психологічні дослідження в групах, де вчаться учні з особливими потребами

5. Організація та навчання прийомам психічної саморегуляції учнів з особливими потребами

6. Проведення тренінгових занять в групах, де навчаються учні з особливими потребами, з метою виховання толерантного ставлення до таких учнів

7. Реалізація проєкту «Розвиток здоров'язберігаючої компетентності учасників освітнього процесу ЗП(ПТ)О»

8. Психологічна підтримка викладачів, які працюють з учнями з особливими потребами

9. Психологічна підтримка батьків та родичів учнів з особливими потребами

10. Психологічна підтримка учнів з особливими потребами

Знайомство з учнями з особливими потребами

- Вивчення особових справ учнів з особливими потребами.
- Зустрічі з родинами учнів з особливими потребами.
- Індивідуальні бесіди з учнями з особливими потребами.
- Анкетування батьків та учнів з особливими потребами.
- Залучення учнів з особливими потребами до активного громадського життя у ЗП(ПТ)О.

Психологічні дослідження в групах, де навчаються учні з особливими потребами.

- Дослідження з адаптації учнів в групах 1 курсу.
- Комплексне дослідження учнів з особливими потребами.
- Дослідження мікроклімату в групах.
- Дослідження відношення до учнів з особливими потребами з боку здорових учнів.

Проблеми, які виявляються в учнів з особливими потребами у закладі освіти:

- Почуття самотності.
- Нізкий рівень комунікативності.
- Дефіцит позитивних емоцій.
- Надмірне почуття жалю до себе.
- Брак ініціативи.
- Почуття невпевненості в собі та тривожності.
- Недовіра до навколишнього середовища.
- Обмеженість у спілкуванні зі здоровими однолітками.

Організація та навчання прийомам психічної саморегуляції

- Психокорекційний комплекс з проблеми «Психологічна адаптація учнів 1 курсу» для учнів з особливими потребами.
- Тренінг для учнів з особливими потребами «Ти – індивідуальність» на розвиток навичок саморегуляції та підвищення самооцінки.

- Залучення до проєкту «Кожен має право на працю».
- Просвітницька робота з іншими учнями ЗП(ПТ)О та педагогічним колективом щодо особливості контингенту дітей з вадами розвитку та виховання адекватного ставлення до них.
- Розробка рекомендацій викладачам щодо здійснення особистісно зорієнтованого підходу до учнів з особливими потребами.
- Формування в учнів з особливими потребами навичок самодіагностики та самоконтролю.

Організація педагогічного супроводу учнів з особливими потребами в ЗП(ПТ)О

1. Пристосування середовища для навчання учнів з особливими потребами.
2. Модифікація навчальних підходів та методик для учнів з особливими потребами.
3. Модифікація навчальних планів, мети та завдань для учнів з особливими потребами.
4. Проведення тематичних семінарів, педагогічних рад та методичних комісій з обговоренням проблем інклюзивного навчання учнів з особливими потребами у ЗП(ПТ)О.

Пристосування середовища для навчання учнів з особливими потребами

- Обладнання ЗП(ПТ)О та гуртожитку пандусами.
- Збільшення інтенсивності освітлення.
- Зменшення рівня шуму.
- Створення умов проживання в гуртожитку для учнів з особливими потребами.

Модифікація навчальних підходів та методик

- Раціональний розклад уроків.
- Індивідуальний підхід до учнів з особливими потребами.
- Побудова уроку з урахуванням можливостей учнів з особливими потребами, зміна темпу занять.
- Розвиток навичок встановлення сприятливого емоційного стану на уроці.
- Створення сприятливого психологічного клімату, ситуації успіху та емоційної розрядки на уроках.

Модифікація навчальних планів, мети та завдань, визначених для учнів з особливими потребами

- Чітке дозування навчального навантаження.
- Індивідуальний підхід до учнів з особливими потребами.
- Фізкультхвилинки під час навчального процесу для активізації роботи головного мозку та релаксації органів зору.
- Комплекс лікувальної фізкультурної гімнастики на заняттях спеціальної групи.

Проведення тематичних семінарів, педагогічних рад та методичних комісій з обговоренням проблем інклюзивного навчання

- Проведення загальноліцейних свят
- Проведення спортивно-масових заходів
- Фізкультурно-оздоровчі заходи
- Виховні заходи та класні години
- Обговорення питань інклюзивного навчання на тематичних семінарах
- Робота методичної комісії класних керівників з даного питання
- Винесення питань інклюзивного навчання на педагогічні ради